

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 129, fremsættelsen i tidenden sp. 403).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Bladd: Forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet, som folketinget skal tage stilling til, er jo et årligt tilbagevendende forslag. Den eneste ændring i den gældende udlånslov, der foreslås, findes i lovforslagets § 5, stk. 1 og 3, og går ud på en forhøjelse af lånegrænsen for byggelån med 1 000 kr., fra 22 000 til 23 000 kr., idet der som hidtil i særlige tilfælde kan ydes 2 000 kr. mere, altså i alt 25 000 kr.

De stigende byggeomkostninger har medført, at det i en årrække har været nødvendigt at forhøje lånegrænsen. Da vi i efteråret 1955 behandlede et lignende lovforslag, gik dette oprindeligt ud på en forhøjelse af lånegrænsen med 2 000 kr., men i udvalget gik venstres og det konservative folkepartis medlemmer imod enhver forhøjelse af lånegrænsen, og fra radikal side blev der givet udtryk for betænkelighed. Det endelige resultat blev en forhøjelse på 1 000 kr., det samme, som nu foreslås. Det argument, der sædvanligvis anføres mod en forhøjelse af lånegrænsen, er det, at når staten giver større lån, vil håndværkerudgifterne automatisk følge med, således at der faktisk intet er vundet ved en forhøjelse, tværtimod. Jeg skal gerne erkende, at det ikke i sig selv er ønskeligt at forhøje lånegrænsen år efter år, og af to grunde. For det første fordi det naturligt medfører større udgifter for de arbejdere, der skal have disse huse, og for det andet fordi det indskrænker byggeriets omfang, så længe vi kører med et uændret rådighedsbeløb. Jeg er derfor helt indforstået med, at det bedste ville være, hvis forudsætningerne for en uændret lånegrænse var til stede, men det er jo ikke tilfældet.

Det kan naturligvis diskuteres, om håndværkerudgifterne stiger, fordi der er flere penge at hente hos staten, hvilket, altså skulle give mulighed for større avance til håndværkerne; sådan må det nemlig forstås. Jeg vil dog i denne forbindelse gerne spørge,

om det ikke er muligt at foretage nogle undersøgelser og beregninger til belysning af dette problem. Imidlertid har det dog i alle tilfælde været således, at vi først har forhøjet lånegrænsen, når de stigende omkostninger er konstateret, og ikke omvendt.

Hvad angår den her foreslåede forhøjelse på 1 000 kr., henviser den højtærede landbrugsminister i sin skriftlige fremsættelse til en stigning i byggeomkostningerne i løbet af det sidste år på 4,1 pct., hvilket fremgår af de oplysninger, der foreligger fra statistisk departement, og nævner samtidig de lønstigninger, som er trådt i kraft den 1. september, og som naturligvis også vil påvirke omkostningerne i opadgående retning. Når disse forhold tages i betragtning, må det tilskynde os til at gå ind for det foreliggende lovforslag. Lad os ikke glemme, at denne lov er beregnet for den kategori af arbejdere, som har særdeles beskedne årsindtægter.

Ved lovens behandling i fjor udtalte den højtærede landbrugsminister, at denne lovgivning ikke må laves på en måde, så de med de store forsørgerbyrder, de fattigste, ikke kan komme i betragtning. Dette synspunkt vil jeg gerne understrege i dag.

Den ret indgående diskussion, vi tidligere har haft om en forhøjelse af lånegrænsen, hænger vel også sammen med, at byggeomkostningerne ligger væsentligt forskelligt i forskellige dele af landet. Siden vi sidste gang behandlede denne lov, har jeg haft lejlighed til at se en del arbejderboliger i Sindal oppe i Nordjylland. Det blev her oplyst over for mig, at man i det store og hele havde været i stand til at opføre disse gode huse for statslånet. Jeg er ganske overbevist om, at dette ikke havde været gøreligt f. eks på Als og mange andre steder i landet.

Den i nærværende forslag indeholdte forhøjelse af lånebeløbet vil ikke medføre større udgifter for staten, eftersom det rådighedsbeløb på 19 mill. kr., som blev fastsat i 1954, stadig er det samme. Hvis nu dette forslag gennemføres, har vi forhøjet lånegrænsen med i alt 3 000 kr. under et uændret rådighedsbeløb. Konsekvensen heraf må naturligvis blive en ikke ubetydelig nedgang i det antal huse, der kan bygges, og det er beklageligt, da alle her i dette ting i øvrigt er enige om, at det er en god lov og en lov, der er et stort behov for ude i

[Bladt.]

landet. Jeg må forstå det således, at under de almindelige bestræbelser for at spare på statens udgifter har man ikke ment at kunne forhøje statens udgifter på dette område, men jeg vil nu alligevel give udtryk for det håb, at der sker en ajourføring af rådighedsbeløbet, så snart forholdene gør det muligt.

Endelig udtrykker jeg ønsket om, at folketinget som hidtil vil stille sig velvilligt over for denne lovgivning.

På mit partis vegne kan jeg anbefale det foreliggende lovforslag til vedtagelse.

Niels Eriksen: Mit parti har altid set med sympati på denne lovgivning, ifølge hvilken der inden for en fast lånegrænse kan ydes så stort et lån, som udkræves til opførelse af en landarbejderbolig. Der er bygget mange gode og billige landarbejderboliger, hvis opførelse vi kan være glade for at have medvirket til. Når lånegrænsen nu foreslås forhøjet, har vi imidlertid vore betænkeligheder; det vil vi ikke uden videre medvirke til, fordi det er vor opfattelse, at byggeomkostningerne, hvor der er konkurrence inden for byggeriet, ikke er steget således som angivet i bemærkningerne til lovforslaget. Jeg tror, at der i dag kan bygges om ikke billigere end i fjor, så i hvert fald lige så billigt. Vi tager altså forbehold over for den foreslåede forhøjelse af byggelånene, også fordi vi mener, at staten ikke på nuværende tidspunkt bør øge udlånsmulighederne — tværtimod.

Det ærede medlem har Bladt siger, at en forhøjelse af lånegrænsen ikke vil betyde større udgifter for staten; det er rigtigt, men der vil blive bygget færre huse. Jeg tror, at der med den hidtil gældende lånegrænse vil være mulighed for at bygge gode huse.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget, dog med det forbehold, jeg her har taget, og med ønsket om, at vi kan se nærmere på spørgsmålet i et udvalg.

Fibiger: Jeg har ved tidligere lejligheder sagt, at mit parti synes, dette er en udmærket lovgivning, og at der er bygget udmærkede huse efter den. De mange arbejderboliger ude omkring på landet er udtryk for en standard, som er tilfredsstillende. Jeg tror,

det er de billigste huse, der bygges, og at de tilfredsstiller det behov, der er for sådanne boliger. Denne lovgivning er tillige et udmærket led i bestræbelserne for at få folk til at blive ude på landet i stedet for at tage ind til byerne; jeg kan anbefale, at vi viderefører den.

Da vi i fjor behandlede et tilsvarende lovforslag, ifølge hvilket, lånegrænsen foreslages forhøjet til 23 000 kr., vedtoges det at nøjes med at sætte den op til 22 000 kr. Jeg er egentlig af den opfattelse, at det ikke er blevet dyrere at bygge i år, end det var i fjor, så jeg er ikke vis på, at det er nødvendigt at sætte beløbet op nu; jeg mener, vi kan blive stående ved den forhøjelse, der fandt sted i fjor.

Jeg forstår, at der er ønske om nedsættelse af et udvalg til behandling af lovforslaget. Det ville være rart at få undersøgt, om der virkelig er sket en stigning i udgifterne til opførelse af disse boliger. Måske skulle udvalget også se på, om forrentningsprocenten er passende, således som lánemarkedet ligger nu. Jeg mener, at man med henblik på det kommende byggeri bør undersøge, om renten kan forhøjes.

Jeg anbefaler, at lovforslaget nyder fremme, og at vi i udvalget ser på de ting, jeg her har nævnt.

Kirkegaard: Vi er inde i en periode, i hvilken arbejdsforholdene inden for landbruget skifter karakter. Det går, så vidt jeg skønner, med hurtige skridt i den retning, at der holdes færre og færre faste folk ude på gårdene. Mange bønder har så få medhjælpere, at kun det daglige arbejde kan klares med dem, medens det mere sæsonbetonede arbejde baseres på løs medhjælp. Under en sådan udvikling tror jeg landbruget er interesseret i, at der ude i sognene bor en del arbejdere; derfor må der bygges flere landarbejderboliger. Når der bor flere ude på landet, er det ikke nødvendigt at hente alle arbejderne på byernes arbejdsanvisningskontorer, og det anser jeg som landmand for at være en fordel. Vi må altså have flere boliger, og derfor vil jeg støtte landbrugsministerens forslag.

Vi kan altid diskutere byggelånenes størrelse. Vi har bitre erfaringer for, at for store lánemuligheder har tendens til at hæve byggeomkostningerne. Det kan mane til

[Kirkegaard.]

forsigtighed. Jeg er dog tilbøjelig til at tro, at landbrugsministeren har ramt det rimelige i det forslag, som foreligger her, men det kan vi se lidt på i et udvalg.

Det er vanskeligt at afgøre og beror på et skøn, om vi skal have en lånegrænse på 22 000 kr. eller 23 000 kr. Jeg tror, det er uklogt at være så karrig med lån til arbejderboliger, at de næsten naturnødvendigt bliver bygget for ringe. Det giver dårlige boliger, og på længere sigt tror jeg i øvrigt også det giver ringere pantessikkerhed for de indestående lån.

Fuglsang: Der kan ikke være så forfærdelig meget at sige om det foreliggende lovforslag, der stort set er en videreførelse af den hidtidige lovgivning på godt — og det er det meste, derfor vil vi anbefale det — og på mindre godt. Hvad det sidste angår, tænker jeg bl. a. på, at der ifølge lovforslaget stadig væk kan ydes en ganske vist mindre støtte til arbejdsgivere, der ønsker at opføre en arbejderbolig, hvilket betinger en fortsættelse af den sammenhæng mellem arbejdsforhold og tjenestebolig, som landarbejderne gennem mange, mange år har været modstandere af.

At lånesummen forhøjes i takt med byggepriserne, er for mig en naturlig udvikling. Jeg ved nok, at man kan stille det spørgsmål, om forhøjelsen er stor nok, og jeg vil indrømme, at også jeg har mine tvivl om, hvorvidt den såkaldte frie konkurrence nu også virker så stærkt, som man somme tider påstår, og dermed mine tvivl om, hvorvidt en forhøjelse nu også helt vil komme landarbejderne til gode, eller om den ikke i nogen grad vil gå i de forkerede lommer. Derfor vil jeg støtte den tanke, som bl. a. det ærede medlem hr. Bladt har fremsat om at få foretaget en undersøgelse af de virkelige byggeomkostninger.

For mig står det i hvert fald sådan, at de penge, som er nødvendige for at sikre landarbejderne en anstændig bolig, også skal bevilges. Det behøver ikke absolut at være sådan, at man omkring i vore landsbyer kan se, at her bor en landarbejder i et hus, som er bygget med statslån, og dér bor en af landsbyens andre beboere.

Nu vel, så kan der siges en hel del om

selve baggrunden for denne lovgivning. **Et** er, at der skal bygges boliger, gode boliger; der er dårlige boliger nok omkring på landet, de bør udskiftes; men som det ærede medlem hr. Fibiger var lidt inde på, er det også spørgsmålet om at skaffe arbejde til de mennesker, der bor derude, men det er en sag for sig.

Vi vil i alt fald støtte lovforslaget, som det foreligger, og jeg vil håbe, at den højtærede landbrugsminister ikke giver alt for meget efter for de krav, som skinner igennem om at få forhøjelsen til at bortfalde eller få den nedsat.

Landbrugsministeren (Smørum): Jeg takker samtlige ærede ordførere for tilslutningen til lovforslagets gennemførelse. Jeg har forstået, at man ønsker dette lovforslag behandlet i et udvalg, og det synes jeg er meget naturligt, da der er forskellige ting, som det vil være rimeligt at få en saglig drøftelse om.

Fra forskellig side er spørgsmålet om en grundig undersøgelse af byggeomkostningernes stigning rejst, og jeg har ikke noget imod, at man i udvalget foretager en undersøgelse af dette spørgsmål — tværtimod; men jeg går egentlig ud fra, at dette spørgsmål er undersøgt til bunds, for indstillingen om denne forhøjelse af byggelånene er ikke noget, jeg selv har fundet på; det er en indstilling, der er tiltrådt enstemmigt af statens jordlovsudvalg, som har det praktiske kendskab til dette byggeri, og som hjælper mig med at administrere denne lov. Den stigning i byggeomkostningerne, der er konstateret, er sikkert reel nok, men lad os bare i udvalget undersøge det så godt, vi kan.

Det ærede medlem hr. Bladt fremsatte nogle betragtninger om det ønskelige i at få flere midler til rådighed og få bygget flere arbejderboliger rundt omkring i vore landdistrikter, og det samme blev gjort gældende af det ærede medlem hr. Fuglsang. Jeg er naturligvis enig i — og det tror jeg gælder alle, ligegyldigt hvilket parti vi tilhører — at det ville være meget ønskeligt, om denne byggevirksomhed i landdistrikterne kunne foregå i et noget stærkere tempo, end tilfældet er i øjeblikket. Men der er også indført begrænsninger i andet byggeri, og jeg har derfor ment, at hvis vi blot

[Landbrugsministeren.]

kunne få de samme bevillinger som i de senere år, ville det, alle forhold taget i betragtning, ikke være rimeligt at stille større krav i øjeblikket.

De ærede medlemmer hr. Niels Eriksen og hr. Fibiger var noget betænkelige ved, at man forhøjede byggelånene. Jeg går ud fra, at hvis man ved den omtalte undersøgelse i udvalget kommer til det resultat, at den foreslåede forhøjelse på 1 000 kr. står i nøje forhold til forhøjelsen af byggeomkostningerne, falder denne betænkelighed væk. Jeg tror, vi alle sammen er enige om, at det ikke må være sådan, at de fattige ikke kan være med; i øjeblikket er det sådan, at mange af dem, der bygger landarbejderboliger, selv må skaffe nogle penge, hvilket har kunnet være svært i mange egne af landet. Det ærede medlem hr. Bladt har ret i, at det adskillige steder har været umuligt at få bygget for byggelånene. Jeg kender dette problem fra Københavns amt, hvor jeg ved, at man i mange tilfælde har måtte skaffe nogle penge selv. Men for dem, der sidder med de store forsørgerbyrder, er det ikke så let at spare nogle tusinde kroner op, og det ville være urimeligt, hvis disse mennesker ikke skulle kunne komme i betragtning.

Jeg er glad for, at det fra forskellig side er anført, at det for at beholde en god, velkvalificeret arbejdskraft i landbrugserhvervet betyder meget, at der er mulighed for at skaffe denne en bolig. Mange af de mennesker, som rejser fra landdistrikterne ind til byerne, når de når den alder, hvor de skal stifte hjem, rejser af den grund, at det er umuligt at finde en lejlighed derude. Derfor tror jeg, at vi fra alle sider skal prøve på at afhjælpe denne mangel, således at disse mennesker får mulighed for at få deres eget hjem, deres egen bolig, ude i landdistrikterne.

Jeg er naturligvis villig til at medvirke til en undersøgelse af byggeomkostningerne og i øvrigt af alle spørgsmål, som har været fremført her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Bladt: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om tillæg til lov om beskyttelse af bier mod giftige plantebeskyttelsesmidler.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 135, fremsættelsen i tidenden sp. 404).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Chr. Thomsen: Behandlingen af dette lovforslag kan sikkert ikke fremkalde nogen lang diskussion, og jeg skal heller ikke holde nogen lang tale i den anledning, da forholdet er det, at alle de interesserede organisationer er enige med landbrugsministeren om, at den gældende lov ikke har virket så længe, at det vil være rimeligt på nuværende tidspunkt at foretage en mere gennemgribende revision af loven.

I øvrigt er det mit indtryk, at den nugældende lov i det store og hele har virket hensigtsmæssigt; hertil kommer, at brugerne af giftige plantebeskyttelsesmidler efterhånden har fået større erfaring i at bruge dem og derfor er i stand til at vise større skånsomhed over for bierne.

I bemærkningerne til lovforslaget gives der udtryk for den opfattelse, at man endnu ikke kan vurdere den gældende lovs virkninger fuldt ud, men at man ønsker loven forlænget for endnu 3 år. Jeg kan tiltræde dette synspunkt, og jeg kan også tiltræde de små praktiske ændringer, lovforslaget indeholder. Jeg kan altså på mit partis vegne anbefale det foreliggende lovforslag til en hurtig og velvillig behandling.